

OPRACOWANIE POLITYKI SENIORALNEJ KIELECKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO NA LATA 2020-2030

Projekt założeń polityki senioralnej

Zamawiający:

Gmina Kielce

Ul. Rynek 1

25-303 Kielce

Wydział Zarządzania Funduszami Europejskimi,

Biuro Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych

Wykonawca:

EU-CONSULT Sp. z o.o.

ul. Toruńska 18C, lokal D

80-747 Gdańsk

www.eu-consult.pl

Gdańsk 2019

Spis treści

1. SŁOWNIK POJĘĆ	4
2. STRUKTURA DOKUMENTU	6
3. DIAGNOZA I POTRZEBY OSÓB STARSZYCH W KIELECKIM OBSZARZE FUNKCJONALNYM	7
4. SPÓJNOŚĆ POLITYKI SENIORALNEJ KOF Z DOKUMENTAMI UNIJNYMI, KRAJOWYMI, REGIONALNYMI I LOKALNYMI	12
4.1. DOKUMENTY UNIJNE	12
4.2. DOKUMENTY KRAJOWE	13
4.3. DOKUMENTY REGIONALNE.....	15
4.4. DOKUMENTY LOKALNE.....	19
5. MISJA I WIZJA	25
6. CELE POLITYKI SENIORALNEJ	26
7. PRIORYTETY I KIERUNKI INTERWENCJI	28
8. POWIĄZANIE CELÓW POLITYKI SENIORALNEJ KOF Z CELAMI POLITYKI SPÓJNOŚCI UE W OKRESIE 2021-2027 32	
9. PLAN REALIZACJI POLITYKI SENIORALNEJ	34
9.1. INSTRUMENTY POLITYKI SENIORALNEJ	34
9.2. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA POLITYKI SENIORALNEJ KOF.....	34
10. ZAŁOŻENIA SYSTEMU REALIZACJI STRATEGII	36
10.1. WDRAŻANIE	36
10.2. MONITORING	36
10.3. EWALUACJA.....	40

1. Słownik pojęć

Aktywność obywatelska – aktywność społeczna człowieka polegająca m.in. na uczestniczeniu w partycypacji społecznej (branie udziału w stowarzyszeniach, organizacjach społecznych)¹.

Bezpieczeństwo społeczne – ochrona egzystencjonalnych podstaw życia ludzi, zapewnienie możliwości zaspokajania indywidualnych potrzeb i realizację aspiracji życiowych przez tworzenie warunków do pracy i nauki, ochronę zdrowia i gwarancje emerytalne².

Instytucje kultury – instytucje, w których prowadzona jest działalność kulturalna. Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej wskazuje na dwa rodzaje instytucji kulturalnych: instytucje artystyczne oraz inne instytucje kultury³.

Opieka zdrowotna – zorganizowane działanie określonego systemu świadczeń zdrowotnych opartych na instytucjach służby zdrowia, mające na celu zapewnienie zachowania dobrego stanu zdrowia lub jego przywrócenie w przypadku utraty, a gdy jest to niemożliwe – zmniejszenie skutków choroby i łagodzenie dolegliwości⁴.

Usługi opiekuńcze – świadczenie niepieniężne z pomocy społecznej, obejmujące pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych: opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz (w miarę możliwości) zapewnienie kontaktów z otoczeniem osobie starszej. Usługi opiekuńcze przysługują osobom, które z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności lub innej przyczyny wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione. Usługi świadczone są w mieszkaniu osoby, która potrzebuje pomocy lub w ośrodkach wsparcia, takich jak środowiskowe domy samopomocy, kluby samopomocy, dzienne domy pomocy⁵.

Usługi sąsiedzkie – obejmują pomoc i wsparcie osób starszych, niesamodzielnych i schorowanych w podstawowych czynnościach dnia codziennego. Pomoc ta może być

---

¹ R. Klamut, *Aktywność obywatelska jako rodzaj aktywności społecznej*

² A. Skrabacz, *Bezpieczeństwo społeczne podstawy teoretyczne i praktyczne*

³ Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. z 2018 r. poz. 1983, z 2019 r. poz. 115, 730.

⁴ Encyklopedia PWN.

⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej

udzielana w miejscu zamieszkania oraz poza domem osób starszych. Usługi sąsiedzkie stanowią część katalogu usług opiekuńczych⁶.

Usługi społeczne – forma świadczeń polegająca min. na działaniach polegających na bezpośrednim zaspokojeniu potrzeb (lecz nie do wytworzenia dóbr). W raporcie zawarto wąskie ujęcie usług społecznych, obejmujące m.in. zabezpieczenie społeczne, mieszkalnictwo, edukację⁷.

Wsparcie społeczne – oczekiwana pomoc, dostępna dla jednostki lub grupy w sytuacjach trudnych, stresowych, przełomowych, których ludzie ci nie są w stanie przezwyciężyć⁸.

---

⁶ Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ełku

⁷ R. Szarfenberg, *Polityka społeczna i usługi społeczne*

⁸ A. Dąbrowska, *Wybrane modele wsparcia społecznego dla rodzin w kryzysie. Rekomendacje dla działań pomocowych ukierunkowanych na rodziny migracyjne*

2. Struktura dokumentu

Dokument *Polityka senioralna Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2020-2030* będzie mieć następującą strukturę:

1. Spis treści
2. Wstęp
3. Wyniki raportu nt. diagnozy i potrzeb osób starszych w KOF
4. Spójność polityki senioralnej KOF z dokumentami unijnymi, krajowymi, regionalnymi i lokalnymi
5. Misja i wizja
6. Cele polityki senioralnej
7. Priorytety i kierunki interwencji
8. Plan realizacji polityki senioralnej:
  - a. Zadania
  - b. Możliwe źródła finansowania
9. Założenia systemu realizacji strategii
  - a. Wdrażanie
  - b. Monitoring
  - c. Ewaluacja

3. Diagnoza i potrzeby osób starszych w Kieleckim Obszarze Funkcjonalnym

Działania podjęte w celu opracowania *Polityki Senioralnej Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2020-2030* pozwoliły na przeprowadzenie diagnozy sytuacji i określenie potrzeb osób starszych (60+) w KOF. Podjęte działania uwzględniały m.in. analizę danych zastanych, badanie jakościowe (wywiady grupowe i warsztaty) oraz badanie ilościowe. Rezultatem identyfikacji potrzeb osób starszych w KOF jest wypracowanie projektu *Założeń polityki senioralnej KOF na lata 2020-2030*.

Poniżej przedstawiono główne wnioski, wiążące się z projektem założeń interwencji:

Sytuacja demograficzna

- Zarówno w całym województwie świętokrzyskim, jak również na obszarze Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego zmniejsza się ogólna liczba ludności.
- Na przestrzeni ostatnich lat na obszarze KOF obserwuje się systematyczny wzrost udziału osób 60+ w populacji. Średnio dla gmin KOF wskaźnik udziału osób 60+ w populacji w 2018 r. wyniósł 25%. Gminą w której odnotowano najwyższą wartość wskaźnika jest Miasto Kielce (29%), zaś najniższą w Gminie Górno (18%).
- Na terenie KOF największy odsetek seniorów stanowią osoby w wieku 60-64 oraz 65-69 lat.

Zdrowie i samodzielność seniorów

- Ponad połowa badanych seniorów deklaruwała pełną sprawność, natomiast blisko jedna trzecia respondentów potrzebowała pomocy tylko w czynnościach wymagających dużego wysiłku. Co dziesiąty senior potrzebował stałej opieki i pomocy w codziennych czynnościach. Wśród osób potrzebujących pomocy niemal wszystkie osoby starsze korzystają z pomocy najbliższej rodziny, w związku z tym zauważyć należy wysoki stopień zależności seniorów od własnej rodziny.
- Dostęp oraz jakość opieki medycznej w swoim miejscu zamieszkania pozytywnie ocenia połowa badanych seniorów. Istnieją jednak gminy, w których dostęp do opieki

jest utrudniony. Są to: Sitkówka-Nowiny, Piekoszów, Daleszyce oraz Chęciny. W tych samych gminach (a dodatkowo w Gminie Mastów) źle oceniana jest jakość usług medycznych.

- Mimo tego, że na terenie KOF występuje względnie dobra dostępność instytucji świadczących usługi zdrowotne, problemem jest długi czas oczekiwania na usługi, brak personelu medycznego oraz lekarzy specjalistów, którzy przyjmują w ramach Narodowego Funduszu Zdrowia, co wymusza na osobach starszych konieczność korzystania z opieki prywatnej.
- Zdecydowana większość respondentów nie korzysta z usługi teleopieki i nie czuje potrzeby, by z niej korzystać, na co wpływ może mieć obawa przed zniszczeniem lub zgubieniem otrzymanego sprzętu – seniorzy boją się nowości, w tym także nowych urządzeń, które mogą być dla nich trudne do obsłużenia. Wśród osób, które chciałyby skorzystać z teleopieki, przeważają osoby niesamodzielne.
- Gminy z obszaru Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego, z uwagi na zakres swoich kompetencji, nie są w stanie wpłynąć na poprawę dostępności i jakości opieki zdrowotnej świadczonej przez specjalistów. Możliwa jest jednak intensyfikacja działań profilaktycznych w zakresie ochrony zdrowia.

Bezpieczeństwo seniorów

- Na przestrzeni lat 2014-2018 wzrosła liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece popełnianych na terenie KOF. Najwięcej przestępstw ogółem w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców popełniono w Kielcach (72,82) oraz w Gminie Morawica (50,63). Na terenie KOF bardzo rzadko popełniane są jednak oszustwa „na wnuczka” oraz „na policjanta” – wystąpiły one na terenie Kielc, Chęcin oraz Daleszyc.
- Seniorzy chcieliby uczestniczyć w spotkaniach profilaktycznych dotyczących bezpieczeństwa, które ustrzegłyby ich od oszustw i przestępstw popełnianych szczególnie często na osobach starszych.

Sytuacja finansowa i mieszkaniowa seniorów

- Systematycznie rośnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających ze

świadczeń pomocy społecznej na obszarze KOF. Wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej widoczny jest w przypadku Miasta Kielce oraz Gmin: Chęciny, Chmielnik, Górno oraz Sitkówka-Nowiny.

- Na przestrzeni lat 2014-2018 wzrosła wysokość emerytur z pozarolniczego systemu społecznego. Świadczenia emerytalne w województwie świętokrzyskim są niższe, niż średnia dla całej Polski (różnica 288 zł). Mimo to seniorzy z obszaru KOF dość dobrze oceniają swoją sytuację finansową. Powodem takiej sytuacji mogą być niskie oczekiwania osób 60+ oraz bardzo oszczędne gospodarowanie budżetem.
- By poprawić sytuację finansową seniorów z obszaru KOF oraz wzmocnić ich aktywizację i integrację, należy poszerzyć katalog ulg i zniżek, dzięki którym osoby 60+ będą mogły uczestniczyć w działaniach edukacyjnych, kulturalnych czy wydarzeniach rekreacyjnych, a także korzystać z oferty gastronomicznej i usługowej.
- 89% seniorów pozytywnie ocenia swoją sytuację mieszkaniową. Najgorzej (choć wciąż dobrze) sytuacja mieszkaniowa oceniana jest przez seniorów z Kielc oraz Gmin: Masłów, Piekoszów i Zagnańsk.
- Wśród problemów wynikających z prowadzenia gospodarstwa domowego, największy odsetek odpowiedzi dotyczył kwestii związanych z ogrzewaniem domu (w tym konieczności palenia w piecu), wysokich opłat mieszkaniowych oraz braku dostosowania domu/ mieszkania do osób starszych. Najwięcej problemów w tym zakresie zgłaszali seniorzy zamieszkujący Gminy: Chęciny, Górno, Morawica, Piekoszów oraz Miasto Kielce.
- Seniorzy z obszaru KOF mają możliwość korzystania z mieszkań chronionych i lokali aktywizujących, gdzie zapewnione mają warunki mieszkaniowe dostosowane do swoich potrzeb i możliwości oraz wsparcie opiekunów. Mieszkania chronione i lokale aktywizujące znajdują się na terenie Kielc i Piekoszowa, w tym w Kielcach do dyspozycji seniorów oddano aż 90 lokali.

Działalność edukacyjna, społeczna, kulturowa i zawodowa

- Połowa badanych seniorów była zadowolona z dostępu do instytucji kultury. Opinię negatywną, wskazującą, że dostęp do instytucji kultury na terenie danej gminy jest znacznie utrudniony, wskazywali najczęściej mieszkańcy Gmin: Daleszyce, Górno, Sitkówka-Nowiny oraz Piekoszów.

- Jedynie 3% seniorów udziela się wolonatriacko. O braku aktywizacji osób 60+ świadczy fakt, iż 77% z nich swój czas wolny spędza w domu. Uczestnictwo osób starszych w działaniach wolontariackich jest ważne z dwóch powodów: z jednej strony ich zaangażowanie pozwala na zwiększenie liczby „rąk do pracy” i organizację większej liczby zadań, z drugiej jednak aktywizują seniorów, pozwalają na zagospodarowanie wolnego czasu, uczestnictwo w ciekawych projektach i poznawanie nowych ludzi. W aktywizację osób starszych powinien zostać zaangażowany animator, który zachęci seniorów do włączenia się w życie społeczne i kulturalne.
- Seniorzy swój czas wolny chcieliby spędzać głównie z rodziną. Oprócz tego jednak chcieliby uczestniczyć w zajęciach ruchowych i rehabilitacyjnych, wycieczkach turystycznych i zajęciach kulturalnych. Znaczny odsetek osób 60+ chciałby także nauczyć się korzystania z komputera i Internetu. Uczestnicy badania ilościowego najczęściej, o ofertach zajęć dla seniorów chcieliby być informowani za pośrednictwem plakatów umieszczonych w centralnym punkcie miejscowości i na przystankach, lokalnej prasy oraz lokalnego radia i telewizji. Oprócz tego doskonałym źródłem informacji są inni – rodzina, znajomi, lokalni działacze społeczni.
- Doskonałym miejscem aktywizacji i integracji osób 60+ są kluby seniora (dla osób w pełni samodzielnych) oraz Dienne Domy Pomocy (dla osób częściowo samodzielnych). Seniorzy uważają, iż należy stworzyć miejsca lub adaptować budynki, które mogłyby być miejscem spotkań seniorów. Skuteczna byłaby również promocja i intensyfikowanie działań w zakresie tworzenia kół zainteresowań i działań w sferach rekreacyjnych.
- Do najczęściej wymienianych przez seniorów barier w podejmowaniu aktywności społecznej, kulturalnej i edukacyjnej należą zły stan zdrowia, brak środków finansowych, odległość od miejsca realizacji usług oraz brak odpowiednich połączeń transportu publicznego.
- Seniorzy chętnie współpracują z młodzieżą – z jednej strony osoby młode mogą pomagać seniorom w codziennych obowiązkach, z drugiej natomiast osoby starsze mogą dzielić się z młodzieżą swoją wiedzą i przeżyciami.

Komunikacja publiczna na terenie KOF

- Jednym z bardziej znaczących aspektów problemowych związanych z codziennym funkcjonowaniem osób starszych na terenie Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego jest brak lub nieodpowiednia częstotliwość połączeń autobusowych – zarówno poszczególnych gmin z Kielcami jak również połączeń wewnętrznych pomiędzy gminami KOF.
- Na terenie Kielc od kilku lat funkcjonuje projekt „Taksówka dla seniora”. Osoby starsze dwa razy w miesiącu mogą korzystać z bezpłatnych przejazdów. Seniorzy wykorzystują je do przejazdów do lekarza, urzędu czy rodziny. Seniorzy zamieszkujący pozostałe gminy KOF także chcieliby móc korzystać z takiej formy transportu.

Infrastruktura wsparcia seniorów

- Seniorzy wskazywali na problem braku miejsc w Domach Pomocy Społecznej oraz Dziennych Domach Pomocy, zbyt małą liczbę wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, Dziennych Domów Senior+ oraz brak poradni geriatrycznych. Seniorzy często wykazywali także zapotrzebowanie na wzrost liczby Zakładów Opiekuńczo-Lecznicznych, mieszkań chronionych oraz klubów seniora. Brak klubu seniora szczególnie często zgłaszali seniorzy zamieszkujący Gminy Zagnańsk, Górno oraz Daleszyce. Nie we wszystkich gminach KOF świadczone są także usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze.
- Głównym problemem infrastruktury przestrzeni publicznej jest zły stan lub brak chodników na terenie miejscowości należących do KOF, wysokie krawężniki, brak ławek oraz brak oświetlenia drogowego, szczególnie w mniejszych miejscowościach.

Pełna diagnoza sytuacji osób 60+ zamieszkujących KOF znajduje się w dokumencie *Diagnoza sytuacji i określenie potrzeb osób starszych (60+) w Kieleckim Obszarze Funkcjonalnym*.

4. Spójność polityki senioralnej KOF z dokumentami unijnymi, krajowymi, regionalnymi i lokalnymi

Mając na uwadze zachodzący w kraju proces starzenia się społeczeństwa i wiążącą się z tym konieczność skutecznego realizowania polityki senioralnej, przed samorządami stoją wyzwania związane ze zidentyfikowaniem obszarów interwencji, priorytetyzacja których przyczyni się do poprawy sytuacji w tym zakresie. Niezbędnym aspektem realizowania polityki senioralnej jest zapewnienie komplementarności działań na szczeblu unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym. Identyfikowane obszary interwencji polityki senioralnej Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2020-2030 spójne są z szeregiem dokumentów strategicznych, w których zawarto zapisy w zakresie realizacji polityki senioralnej.

4.1. Dokumenty unijne

Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu Europa 2020

- Priorytet 3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu

Jak dotąd Unia Europejska nie uchwaliła dokumentu, który bezpośrednio odnosiłby się do potrzeb osób starszych i do wyzwań związanych ze starzeniem się społeczeństw. Obszary działań zidentyfikowane w założeniach polityki senioralnej KOF mają jednak odzwierciedlenie w założeniach *Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu Europa 2020*. W dokumencie tym osoby starsze stanowią jedną z głównych grup szczególnie zagrożonych, wykazano, iż w związku z realizacją jednego z głównych celów Strategii, jakim jest włączenie społeczne, niezbędne jest „wspieranie zdrowia i aktywności osób starszych, aby umożliwić osiągnięcie spójności społecznej oraz wyższej wydajności”⁹.

---

⁹ Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu Europa 2020, str. 21, https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_PL_ACT_part1_v1.pdf

4.2. Dokumenty krajowe

Rządowy Program Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020 (ASOS)

Program Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020 zakłada kompleksowe działania uwzględniające obszary i kierunki wsparcia ukierunkowane na poprawę jakości i poziomu życia osób starszych dla godnego starzenia się poprzez aktywność społeczną¹⁰.

„Program „Senior +” na lata 2015-2020

Od 2015 roku Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej realizuje Program Wieloletni „Senior +” na lata 2015-2020. Dokument skierowany do jednostek samorządu terytorialnego, a celem strategicznym Programu jest zwiększenie aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym seniorów¹¹.

Program „Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO - UCZESTNICTWO - SOLIDARNOŚĆ”

W Polsce zachodzą obecnie dwie najważniejsze zmiany w strukturze demograficznej ludności – niska dzietność oraz wzrastająca liczba osób starszych. W związku ze starzeniem się społeczeństwa grupą, która wymaga szczególnego wsparcia, są osoby starsze, a polityka społeczna wobec osób starszych stanowi jeden z priorytetów realizowanej polityki publicznej.

Celem polityki wobec osób starszych jest podnoszenie jakości życia seniorów poprzez umożliwienie im pozostawania jak najdłużej samodzielnymi i aktywnymi oraz zapewnienie bezpieczeństwa. W tym celu określono obszary pozwalające na realizację celu:

- I. Kształtowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie,
- II. Uczestnictwo w życiu społecznym oraz wspieranie wszelkich form aktywności obywatelskiej, społecznej, kulturalnej, artystycznej, sportowej i religijnej,

---

¹⁰ <https://www.gov.pl/web/rodzina/rzadowy-program-na-rzecz-aktywnosci-spoecznej-osob-starszych-na-lata-20142020>

¹¹ <https://www.gov.pl/web/rodzina/program-wieloletni-senior-plus-na-lata-2015-2020>

- III. Tworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych jako aktywnych uczestników życia gospodarczego i rynku pracy, dostosowanych do ich możliwości psychofizycznych oraz sytuacji rodzinnej,
- IV. Promocja zdrowia, profilaktyka chorób, dostęp do diagnostyki, leczenia i rehabilitacji,
- V. Zwiększanie bezpieczeństwa fizycznego – przeciwdziałanie przemocy i zaniedbaniom wobec osób starszych,
- VI. Tworzenie warunków do solidarności i integracji międzypokoleniowej,
- VII. Działania na rzecz edukacji dla starości (kadry opiekuńcze i medyczne), do starości (całe społeczeństwo), przez starość (od najmłodszego pokolenia) oraz edukacja w starości (osoby starsze).

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020

- II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony
- III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

Dokument zakłada tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym, uwzględniając również potrzeby seniorów i wyzwania związane z procesem starzenia się społeczeństwa: „Starzejące się społeczeństwo wymagać będzie z jednej strony większych nakładów finansowych dla sektora „białej” gospodarki, z drugiej zaś rozwijania nowej gałęzi tzw. „srebrnej” gospodarki, dzięki której poszerzy się zakres usług oraz asortyment produktów dla osób starszych – wszystko to zaś doprowadzi do poprawy jakości i samodzielności życia, w tym dłuższej aktywności zawodowej”¹².

---

¹² Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Do roku 2020, str. 120, <https://www.gov.pl/web/inwestycje-rozwoj/strategia-na-rzecz-odpowiedzialnego-rozwoju>

Program Dostępność Plus 2018-2025

Dokument uwzględnia potrzeby osób starszych, zakładając działania zapewniające „wieloaspektowe, systemowe i skoordynowane działania. Ich celem jest podniesienie jakości i zapewnienie niezależności życia dla osób o szczególnych potrzebach, w tym osób starszych i osób z trwałymi lub czasowymi trudnościami w zakresie mobilności lub percepcji”¹³.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji

---

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji ma charakter operacyjno-wdrożeniowy, ustanowiony w celu realizacji średniookresowej strategii rozwoju kraju. Celem głównym Programu jest trwałe zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o 1,5 mln osób oraz wzrost spójności społecznej. Do celów operacyjnych komplementarnych z Polityką senioralną KOF należą:

- Cel operacyjny 3: Aktywna osoba, zintegrowana rodzina, odpowiedzialne lokalne środowisko
- Cel operacyjny 4: Zapobieganie niepewności mieszkaniowej
- Cel operacyjny 5: Seniorzy – bezpieczni, aktywni i potrzebni¹⁴

4.3. Dokumenty regionalne

Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020

- Cel strategiczny 1: Minimalizacja obszarów wykluczenia społecznego

---

¹³ Program Dostępność Plus 2018-2025, str. 7, https://www.ncbr.gov.pl/fileadmin/POIR/3_1_1_1_2019/Dok_dodatkowe/16_Program_Dostepnosc_Plus.pdf

¹⁴ Krajowy program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020, Nowy wymiar aktywnej integracji

- Cel strategiczny 2. Cel strategiczny: Kompleksowe działania na rzecz integracji społecznej oraz aktywizacji osób niepełnosprawnych
- 3. Cel strategiczny: Efektywny system polityki społecznej.

W związku z powyższym misją strategii polityki społecznej województwa świętokrzyskiego jest „włączenie wszystkich mieszkańców, rodzin i podmiotów województwa do działań na rzecz trwałego rozwoju, poprawy jakości życia, zmniejszenia skali problemów społecznych, a także ich łagodzenia”¹⁵, a cele strategiczne dokumentu uwzględniają potrzeby seniorów.

Świętokrzyski Program Pomocy Społecznej do roku 2023

- Cel operacyjny I: Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego
- Cel operacyjny II: Aktywizacja seniorów poprzez rozwój oferty pomocy społecznej, kulturalnej i edukacyjnej dla osób starszych.

Celem strategicznym władz województwa świętokrzyskiego w zakresie pomocy społecznej, określonym w dokumencie, jest zwiększenie efektywności systemu pomocy i integracji społecznej¹⁶, natomiast działania uwzględniające potrzeby seniorów zamieszkujących województwo zawarte są w celach operacyjnych.

Świętokrzyski Program Na Rzecz Osób Starszych do 2020 roku

- Priorytet I: Zdrowie, profilaktyka,
- Priorytet II: Bezpieczeństwo socjalne oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych,
- Priorytet III: Wzrost aktywności życiowej osób starszych

---

¹⁵ Strategia polityki społecznej województwa świętokrzyskiego na lata 2012-2020, str. 110, <https://bip.sejmik.kielce.pl/148-regionalny-osrodek-polityki-spoecznej/3931-strategia-polityki-spoecznej-województwa-swietokrzyskiego-na-lata-2012-2020.html>

¹⁶ Świętokrzyski Program Pomocy Społecznej do roku 2023, <https://www.swietokrzyskie.pro/file/2018/11/%C5%9Awi%C4%99tokrzyski-Program-Pomocy-Spo%C5%82ecznej-na-lata-2018-2023.pdf>

Jak wynika z zapisów Programu w oparciu o diagnozę sytuacji osób starszych w województwie świętokrzyskim wypracowane zostały: cel główny, cele operacyjne oraz priorytety działań, które stanowią narzędzie Samorządu Województwa Świętokrzyskiego w ramach polityki społecznej adresowanej do seniorów¹⁷.

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu na lata 2018-2023

- Cel operacyjny 2: Aktywna integracja w społecznościach lokalnych.
- Cel operacyjny 3. Aktywizacja i wsparcie seniorów.
- Cel operacyjny 4. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnościami oraz osób dotkniętych zaburzeniami psychicznymi.

Misją Programu jest aktywna polityka społeczna regionu oraz wsparcie samorządów lokalnych w działaniach na rzecz ograniczania zjawiska wykluczenia społecznego, natomiast cele operacyjne zostały wypracowane na podstawie kierunków działań wyznaczonych w dokumentach krajowych i regionalnych, danych oceny zasobów pomocy społecznej i monitoringu *Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu za okres 2012-2018*, uwzględniając potrzeby seniorów¹⁸.

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2020

- Cel strategiczny 2: poprawa dostępności komunikacyjnej i bezpieczeństwa drogowego;
- Cel strategiczny 3: rozwój oferty zdrowotnej, socjalnej i edukacyjnej, w tym poprawa jakości nauczania.

---

¹⁷ Świętokrzyski Program Na Rzecz Osób Starszych do 2020 roku, https://www.swietokrzyskie.pro/file/2014/10/att514771_swietokrzyski_program_na_rzecz_osob_starszych_d_o_2020_roku____.pdf

¹⁸ Wojewódzki Program Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu na lata 2018-2023, https://www.swietokrzyskie.pro/file/2019/01/3._WPPWS_2018_2023___wer_PDF_na_sejmik.pdf

Głównym celem Strategii ZIT KOF jest poprawa jakości życia mieszkańców i rozwój gospodarczy Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego¹⁹, a wskazane cele strategiczne dokumentu uwzględniają potrzeby seniorów w ZIT.

---

*Raport z monitoringu Świętokrzyskiego Programu Na Rzecz Osób Starszych
za lata 2015-2018*

Analiza danych z monitoringu programu na rzecz osób starszych w województwie świętokrzyskim do 2020 r. umożliwiła wypracowanie rekomendacji, które są niezbędne z punktu widzenia realizacji celów Programu. Zgodnie z zapisami raportów, najistotniejsze i najbardziej aktualne rekomendacje uwzględniają takie zagadnienia jak:

- dezinstytucjonalizacja usług skierowanych dla osób starszych,
- zapewnienie wsparcia dla osób i rodzin sprawujących opiekę nad osobami starszymi (opieka, instruktaż dla członków rodzin, pomoc w dostępie do uzyskania sprzętów pomocowych w sprawowaniu opieki, pomoc psychologiczna itp.),
- wdrażanie rozwiązań służących rozwijaniu opieki „wytchnieniowej”,
- rozwój podmiotów leczniczych, realizujących świadczenia w zakresie opieki geriatrycznej,
- podjęcie przedsięwzięć służących integracji międzypokoleniowej,
- promowanie wzorców aktywnego starzenia się,
- planowanie i organizowanie usług społecznych z uwzględnieniem potrzeb osób starszych i dostosowanie ich do potrzeb i możliwości osób starszych,
- upowszechnienie korzystania z usług opiekuńczych przy wykorzystaniu nowych technologii,
- dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób starszych.

---

¹⁹ Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2020, <http://www.um.kielce.pl/gfx/kielce2/userfiles/images/zitkof/strategia-zit-2016-06-15.pdf>

4.4. Dokumenty lokalne

Kielecki Program Senioralny na lata 2018-2022

- Cel 1. Wzrost aktywności społecznej i zawodowej osób w wieku 60+
- Cel 2. Wzrost jakości i dostosowanie usług zdrowotnych i społecznych do potrzeb Seniorów
- Cel 3. Wzmacnianie więzi międzyludzkich i integracji międzypokoleniowej

---

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kielce na lata 2014-2020

- Cel strategiczny 4: Tworzenie dla seniorów przyjaznych warunków życia

---

Strategia rozwoju miasta Kielce na lata 2007-2020. Aktualizacja

---

- Cel operacyjny: 1.1. Rozwój oferty kulturalnej miasta tak, aby była dostępna dla różnych grup społecznych;
- Cel operacyjny: 1.3. Poprawa jakości życia mieszkańców miasta, w tym osób niepełnosprawnych i seniorów;
- Cel operacyjny: 1.4. Profilaktyka zdrowotna dla mieszkańców Kielc.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Chęciny na lata 2016-2020

- Cel strategiczny 3: Rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych
Cele szczegółowe: Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności oraz do wzrostu aktywności społecznej osób starszych i niepełnosprawnych; Zapewnienie odpowiednich form opieki osobom wymagającym pomocy; Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych osobom niepełnosprawnym i starszym; Tworzenie możliwości do

pełnej rehabilitacji leczniczej, psychologicznej i społecznej niepełnosprawnych i starszych; Aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki najbliższym.

---

*Aktualizacja Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Chmielnik na lata 2016-2020
z perspektywą do roku 2020*

- Cel strategiczny 2: Wzrost poziomu życia mieszkańców Miasta i Gminy Chmielnik.
Cele operacyjne: 2.1. Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy i samorząd współpracują w ramach partnerstw na rzecz rozwoju; 2.2. Wysoka jakość usług publicznych – wzmacnianie kapitału społecznego i poprawa infrastruktury technicznej.

Strategia Rozwoju Gminy Daleszyce na lata 2012-2020

- Cel strategiczny: 3: Wysoka dostępność i jakość usług publicznych.
Cele operacyjne: 3.2. Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej, skierowanej do różnych grup odbiorców; 3.3. Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców gminy w wymiarze publicznym, zdrowotnym i społecznym.

---

*Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Daleszyce na
lata 2014-2020*

- Cel strategiczny: Profilaktyka i ochrona zdrowia, problemy osób starszych, pomoc osobom niepełnosprawnym.

Strategia Rozwoju Gminy Górno do 2020 roku

- Cel strategiczny: Poprawa jakości życia mieszkańców.
Cele operacyjne: Zapewnienie szerszego dostępu do infrastruktury komunalnej; Poprawa dostępności komunikacyjnej środkami transportu zbiorowego; Podniesienie jakości pomocy społecznej i usług ochrony zdrowia; Wzrost aktywności obywatelskiej i włączenie społeczne.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Górnó na lata 2015-2020

- Cel strategiczny 1: Samodzielni mieszkańcy gminy niezależni od pomocy społecznej
Cele operacyjne: 1.2. Aktywizacja mieszkańców kluczem do zintegrowanej społeczności.

Cel strategiczny 3: Wsparcie rodzin poprzez rozwój dzieci i młodzieży oraz pomoc osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym.

Cele operacyjne: 3.2. Zapewnienie prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży; 3.3. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu; 3.4. Zintegrowany system profilaktyki.

Strategia Rozwoju Gminy Masłów na lata 2015-2025

- Cel strategiczny 4: Gmina dbająca o jakość życia mieszkańców.
Kierunki: 4.2. Zwiększenie dostępności i poprawa jakości ochrony zdrowia oraz promowanie zdrowego stylu życia; 4.3. Przeciwdziałanie wykluczeniu i wyrównanie szans społecznych mieszkańców; 4.4. Poprawa bezpieczeństwa w Gminie.
- Cel strategiczny 5: Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.
Kierunki: 5.4. Rozbudowa systemu opieki nad osobami starszymi; 5.5. Integracja mieszkańców Gminy.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Masłów na lata 2016-2022

- Cel strategiczny 2: Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.
Cele operacyjne: 2.1. Rozwój sektora ekonomii społecznej; 2.2. Wspólna integracja mieszkańców podstawą kapitału społecznego gminy.
- Cel strategiczny 3: Minimalizacja obszarów skutkujących wykluczeniem społecznym.

Cele operacyjne: 3.6. Zapewnienie godziwych warunków bytowych osobom starszym.

Strategia Rozwoju Gminy Miedziana Góra do roku 2025

- Cel strategiczny 1: Wzrost atrakcyjności Gminy Miedziana Góra jako miejsca zamieszkania.

Cele operacyjne: Rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej; Wzrost aktywności obywatelskiej, społecznej i gospodarczej; Osiągnięcie wysokiej jakości usług ochrony zdrowia.

Strategia Rozwoju Gminy Morawica do roku 2020

- Cel strategiczny 4: Zwiększony poziom zaspokojenia potrzeb społecznych.

Cele operacyjne: 4.1. Zwiększona stabilność materialna mieszkańców Gminy; 4.5. Poprawiona jakość usług opieki zdrowotnej; 4.6. Wszechstronny rozwój (intelektualny, fizyczny, kulturalny) wszystkich mieszkańców Gminy; 4.7. Rozwinięte społeczeństwo obywatelskie w Gminie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Morawica na lata 2017-2024

- Cel strategiczny 1: Wsparcie osób starszych oraz osób z niepełnosprawnością.

Zadania: Wspieranie organizacji społecznych, których działalność skierowana jest do osób starszych i/lub niepełnosprawnych; Wspieranie rodziny w zapewnieniu opieki dla osób starszych, niepełnosprawnych w formie usług opiekuńczych; Wspieranie inicjatyw (prywatnych, pozarządowych, itd.) nastawionych na opiekę nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi i długotrwale chorymi; Propagowanie idei pomocy sąsiedzkiej dla osób starszych, niepełnosprawnych, chorych, samotnych; Rozwój infrastruktury ośrodków dziennego pobytu i klubów seniora; Zwiększenie dostępu do sprzętu rehabilitacyjnego oraz usług rehabilitacyjnych; Tworzenie miejsc spotkań i propozycji spędzania wolnego czasu przez osoby niepełnosprawne, starsze i długotrwale chore.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Piekoszków na lata 2015-2020

- Cel główny: Działania profilaktyczne wspomagające prawidłowe funkcjonowanie rodzin.

Cele szczegółowe: 2. Zdrowe społeczeństwo (profilaktyka, opieka medyczna, terapia); 3. Organizacja czasu wolnego dla mieszkańców; 4. Efektywna pomoc dla osób w trudnej sytuacji (ubogich, chorych, niepełnosprawnych); 6. Zapobieganie występowaniu zjawisk dysfunkcyjnych oraz destrukcyjnych wśród społeczności gminnej; 7. Integracja środowiska lokalnego; 8. Profesjonalna pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych; 10. Promowanie wielodzietnego modelu rodziny poprzez Kartę Dużej Rodziny.

Strategia Rozwoju Sitkówka-Nowiny do 2025 r.

- Cel strategiczny 5: Wzrost atrakcyjności Gminy Sitkówka-Nowiny jako miejsca zamieszkania.

Cele operacyjne: 2. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej; 6. Wzrost aktywności obywatelskiej, społecznej i gospodarczej; 9. Zwiększona stabilność materialna mieszkańców Gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Strawczyn na lata 2015-2025

- Cel strategiczny 1.1: Tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej.
Działania priorytetowe: 1.1.1. Wspieranie rozwoju sektora ekonomii społecznej i organizacji pozarządowych.
- Cel strategiczny 3.1: Tworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych.
Działania priorytetowe: 3.1.2. Wzrost dostępu i jakości usług publicznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Strawczyn na lata 2011-2020

- Cel strategiczny 1. Zintegrowana i aktywna społeczność.

Cele operacyjne: 1.1. Wzmacnianie więzi społecznych; 1.2. Aktywizowanie mieszkańców.

- Cel strategiczny 5. Osoby starsze i niepełnosprawne aktywnie uczestniczą w życiu lokalnej społeczności, czują się potrzebne.

Cele operacyjne: 5.1. Wzrost integracji społecznej osób starszych.

Strategia Rozwoju Gminy Zagnańsk na lata 2014-2024

- Cel strategiczny 2: Wzrost jakości życia mieszkańców.

Cele operacyjne: Aktywizacja społeczności lokalnej oraz wzmacnianie kapitału społecznego realizowane w szczególności przez organizacje pozarządowe.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zagnańsk na lata 2011-2020

- Cel strategiczny 1: Społeczność jest bardziej aktywna i zintegrowana
- Cele operacyjne: 1.1. Wzmacnianie więzi społecznych; 1.2. Aktywizowanie mieszkańców w grupach formalnych i nieformalnych.
- Cel strategiczny 5: Osoby starsze i niepełnosprawne są bardziej zintegrowane ze społecznością i czują się potrzebne.
- Cele operacyjne: 5.1. Wzrost integracji społecznej osób starszych.

Gminny Program Wspierania Seniorów Gminy Zagnańsk na lata 2019-2025

- Cel 1: Wyrównywanie szans i zapobieganie wykluczeniu społecznemu w gminie Zagnańsk
- Cel 2: Organizacja działań w ramach wsparcia socjalnego, ochrony zdrowia i profilaktyki zdrowotnej
- Cel 3: Aktywizacja społeczna seniorów.

5. Misja i wizja

Podstawą do sformułowania misji i wizji Polityki senioralnej obszaru KOF była szczegółowa diagnoza sytuacji i potrzeb osób powyżej 60 roku życia zamieszkujących gminy należące do KOF.

Misją Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego w zakresie polityki senioralnej na lata 2020-2030 jest:

Rozwijanie współpracy gmin w zakresie stałej poprawy jakości życia osób po 60 roku życia na terenie Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego

Wizja nakreśla pożądany stan docelowy, do którego należy dążyć, podporządkowując mu jednocześnie wszystkie działania. **Wizja** polityki senioralnej obszaru KOF brzmi:

Kielecki Obszar Funkcjonalny miejscem, w którym mieszkają zaktywizowani seniorzy korzystający z szerokiego katalogu usług opiekuńczych i społecznych oraz przyjaznej przestrzeni publicznej

6. Cele polityki senioralnej

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy i identyfikacji potrzeb osób starszych w Kieleckim Obszarze Funkcjonalnym możliwe jest zaprojektowanie założeń polityki senioralnej KOF na lata 2020-2030. Założenia cechują się pewnym poziomem ogólności, który pozwoli na bieżące dostosowywanie podejmowanych działań do rzeczywistych potrzeb oraz dostępnych środków finansowych. Założenia polityki senioralnej określają kierunki interwencji, priorytetyzacja których zapewni ich skuteczną realizację, komplementarną z działaniami podejmowanymi dotychczas przez Samorząd Województwa Świętokrzyskiego na rzecz rozwoju regionu w kontekście potrzeb osób starszych.

Rysunek 1 Powiązanie pomiędzy misją i wizją, celami, priorytetami i kierunkami interwencji

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 2 Cele strategiczne

7. Priorytety i kierunki interwencji

Cel 1: Poprawa jakości życia seniorów

Priorytet 1.1: Rozwijanie profilaktyki zdrowotnej

Kierunki interwencji planowane do realizacji w ramach priorytetu 1.1.:

- Promowanie zdrowego trybu życia i aktywności ruchowej
- Rozwijanie programów profilaktyki zdrowotnej dla osób starszych

Priorytet 1.2: Rozwijanie bezpieczeństwa społecznego seniorów

Kierunki interwencji planowane do realizacji w ramach priorytetu 1.2.:

- Organizacja spotkań z policjantami i psychologami dotyczącymi oszustw popełnianych na osobach starszych (oszustwa „na wnuczka”, „na policjanta”, oszustwa handlowe oraz oszustwa w cyberprzestrzeni)

Priorytet 1.3: Poprawa mobilności seniorów

Kierunki interwencji planowane do realizacji w ramach priorytetu 1.3.:

- Organizacja transportu dla seniorów niesamodzielnych w celu załatwienia spraw urzędowych, medycznych oraz rodzinnych
- Organizacja transportu dla seniorów na wydarzenia ogólnogminne oraz okazjonalnie na wydarzenia kulturalne i rekreacyjne

Priorytet 1.4: Rozwijanie usług opiekuńczych i usług społecznych w miejscu zamieszkania

Kierunki interwencji planowane do realizacji w ramach priorytetu 1.4.:

- Rozwój usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania
- Zwiększenie zatrudnienia osób świadczących usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania
- Poprawa dostępu do świadczeń w zakresie rehabilitacji
- Promowanie pomocy sąsiedzkiej

- Wdrażanie i upowszechnianie nowoczesnych technologii w zakresie usług opieki (m.in. teleopieka, opaski SOS, czujniki ruchu)
- Prowadzenie kampanii informacyjnych i szkoleń dla seniorów dotyczących teleopieki

Priorytet 1.5: Promowanie i zachęcanie do korzystania z Ogólnopolskiej Karty Seniora

Kierunki interwencji planowane do realizacji w ramach priorytetu 1.5.:

- Zachęcanie lokalnych podmiotów oferujących produkty i usługi do włączenia się do katalogu ulg i zniżek dla seniorów w ramach Ogólnopolskiej Karty Seniora
- Wzmocnienie kampanii informacyjnej dotyczącej Ogólnopolskiej Karty Seniora
- Wzmocnienie partnerstwa gmin KOF w ramach katalogu ulg i zniżek Ogólnopolskiej Karty Seniora

Cel 2: Aktywizacja seniorów

Priorytet 2.1. Organizacja zajęć kulturalnych i rekreacyjnych atrakcyjnych dla seniorów

Kierunki interwencji planowane do realizacji w ramach priorytetu 2.1.:

- Diagnozowanie zapotrzebowania seniorów poszczególnych gmin KOF na konkretne zajęcia kulturalne, rekreacyjne i edukacyjne, w których chcieliby brać udział
- Organizowanie zajęć kulturalnych, rekreacyjnych i edukacyjnych w ramach działalności klubów seniora, Uniwersytetów III wieku oraz świetlic wiejskich
- Upowszechnianie wiedzy o ofercie KOF dla osób starszych poprzez stworzenie punktów informacyjnych dla seniorów

Priorytet 2.2. Rozwijanie aktywności obywatelskiej seniorów

Kierunki interwencji planowane do realizacji w ramach priorytetu 2.2.:

- Tworzenie klubów seniora co najmniej w gminach, w których obecnie nie funkcjonują
- Tworzenie kolejnych Uniwersytetów III wieku w gminach, w których obecnie nie funkcjonują
- Promocja idei i rozwój wolontariatu oraz grup samopomocowych seniorów
- Powołanie we wszystkich gminach KOF rad seniorów

Priorytet 2.3. Rozwijanie kompetencji cyfrowych seniorów

Kierunki interwencji planowane do realizacji w ramach priorytetu 2.3.:

- Prowadzenie szkoleń z zakresu obsługi nowoczesnych technologii (komputera, smartfona, Internetu)
- Stworzenie strony internetowej dla seniorów zamieszkujących obszar KOF gromadzącej informacje m.in. na temat aktualnych przepisów prawnych, oferty kulturalnej i wydarzeń obszaru KOF, katalogu ulg i zniżek oraz instytucji wsparcia seniorów

Priorytet 2.4. Rozwijanie integracji społecznej i integracji międzypokoleniowej

Kierunki interwencji planowane do realizacji w ramach priorytetu 2.4.:

- Organizowanie społeczności lokalnej
- Organizowanie zajęć nastawionych na wzajemną naukę i wymianę doświadczeń osób młodych i seniorów
- Zachęcanie osób młodych do wspierania seniorów w codziennych czynnościach

Priorytet 3.1. Tworzenie nowych i wsparcie istniejących form wsparcia społecznego

Kierunki interwencji planowane do realizacji w ramach priorytetu 3.1.:

- Tworzenie nowych i wsparcie istniejących Dziennych Domów Pomocy
- Tworzenie nowych i wsparcie istniejących Domów Pomocy Społecznej
- Tworzenie nowych i wsparcie istniejących mieszkań chronionych
- Utworzenie co najmniej jednej poradni geriatrycznej na terenie KOF

Priorytet 3.2. Tworzenie przyjaznej seniorom przestrzeni publicznej

Kierunki interwencji planowane do realizacji w ramach priorytetu 3.2.:

- Poprawa stanu infrastrukturalnego chodników w miejscowościach KOF, w tym likwidacja wysokich progów
- Montaż oświetlenia drogowego w miejscowościach KOF
- Montaż małej architektury w miejscowościach KOF, w tym ławek i barierek przy podjazdach
- Rozwijanie przestrzeni rekreacyjno-wypoczynkowej dostosowanej do potrzeb seniorów

8. Powiązanie celów polityki senioralnej KOF z celami polityki spójności UE w okresie 2021-2027

11 celów uproszczono i skonsolidowano do 5 celów polityki spójności:

1. Inteligentniejsza Europa
2. Bardziej ekologiczna, niskoemisyjna Europa
3. Bardziej skomunikowana Europa
4. Bardziej prospołeczna Europa
5. Europa bliższa obywatelom

W poniższej tabeli wskazano komplementarność celów polityki senioralnej z celami polityki spójności Unii Europejskiej w okresie 2021-2027.

Tabela 1 Komplementarność celów polityki senioralnej z celami polityki spójności Unii Europejskiej w okresie 2021-2027

Cel główny polityki senioralnej KOF	Priorytet polityki senioralnej KOF	Cel polityki spójności UE w okresie 2021-2027
Cel 1. Poprawa jakości życia seniorów	Priorytet 1.1: Rozwijanie profilaktyki zdrowotnej	Bardziej prospołeczna Europa
	Priorytet 1.2: Rozwijanie bezpieczeństwa społecznego seniorów	Europa bliższa obywatelom
	Priorytet 1.3: Poprawa mobilności seniorów	Bardziej prospołeczna Europa
	Priorytet 1.4: Rozwijanie usług opiekuńczych i usług społecznych w miejscu zamieszkania	Bardziej prospołeczna Europa
	Priorytet 1.5: Promowanie i zachęcanie do korzystania z Ogólnopolskiej Karty Seniora	Europa bliższa obywatelom
Cel 2. Aktywizacja seniorów	Priorytet 2.1. Organizacja zajęć kulturalnych i rekreacyjnych atrakcyjnych dla seniorów	Europa bliższa obywatelom
	Priorytet 2.2. Rozwijanie aktywności obywatelskiej seniorów	Europa bliższa obywatelom
	Priorytet 2.3. Rozwijanie kompetencji cyfrowych seniorów	Bardziej prospołeczna Europa
	Priorytet 2.4. Rozwijanie integracji społecznej i integracji międzypokoleniowej	Europa bliższa obywatelom

Cel 3. Rozwój form wsparcia społecznego seniorów	Priorytet 3.1. Tworzenie nowych i wsparcie istniejących form wsparcia społecznego	Bardziej prospołeczna Europa
	Priorytet 3.2. Tworzenie przyjaznej seniorom przestrzeni publicznej	Europa bliższa obywatelom

9. Plan realizacji polityki senioralnej

9.1. Instrumenty polityki senioralnej

Ze względu na charakter polityki senioralnej trudno mówić o jej specyficznych instrumentach. Stosowane przez politykę senioralną instrumenty są już wykorzystywane przez inne polityki (w tym głównie politykę społeczną). Istnieją instytucje przygotowane do używania konkretnych rozwiązań. Badanie potrzeb seniorów oraz tworzenie polityki senioralnej może jednak przyczynić się do wypracowania nowych instrumentów, dostosowanych do celów realizowanych w ramach polityki senioralnej.

Do instrumentów polityki senioralnej KOF zaliczyć można:

- Instrumenty normatywne (dokumenty programowe),
- Instrumenty ekonomiczne (katalog ulg i zniżek w ramach karty seniora, świadczenia finansowe i rzeczowe, usługi będące w dyspozycji samorządu gminy),
- Instrumenty kadrowe (osoby uczestniczące w planowaniu i realizacji polityki senioralnej, wolontariusze pomagający osobom starszym, wsparcie zawodów pomocowych),
- Instrumenty informacyjne (szkolenia, kampanie informacyjne, punkty informacyjne),
- Instrumenty infrastrukturalne (rozwój placówek pomocy społecznej, UTW, klubów seniora, likwidacja barier architektonicznych itd.),
- Instrumenty organizacyjne (rady seniorów, organizacje społeczne, sieci wsparcia itd.).

9.2. Źródła finansowania Polityki Senioralnej KOF

Na moment opracowywania *Polityki Senioralnej KOF na lata 2020-2030* główne źródła finansowania działań nakierowanych na osoby starsze zdefiniowano następująco:

- Środki własne samorządów gminnych,
- Środki własne organizacji pozarządowych, fundacji,
- Środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego,
- Środki budżetu Państwa:

- Rządowy Program Wieloletni „Senior +”,
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON),
- Fundusz Pracy,
- Program Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020 (ASOS)
- Fundusze Unii Europejskiej.

Z uwagi na fakt, iż po roku 2020 powstaną aktualizacje dotychczas realizowanych programów oraz przygotowane zostaną nowe programy rządowe, w przyszłości możliwe będzie pozyskanie środków na realizację założeń Polityki senioralnej KOF 2020-2030 również z innych źródeł.

10. Założenia systemu realizacji strategii

10.1. Wdrażanie

Założenia polityki senioralnej KOF na lata 2020-2030 obejmują cele wypracowane na podstawie przeprowadzonej diagnozy i zidentyfikowanych potrzeb osób starszych z terenu KOF oraz konsultacji z przedstawicielami seniorów, osób pracujących z seniorami oraz przedstawicielami samorządu poziomu gminnego i wojewódzkiego, przedstawicieli uczelni wyższych oraz organizacji NGO. Cele te cechują się pewnym poziomem ogólności, który pozwoli na bieżące dostosowywanie podejmowanych działań do rzeczywistych potrzeb oraz dostępnych środków finansowych. Założenia polityki senioralnej określają kierunki interwencji, priorytetyzacja których zapewni skuteczną realizację założeń, komplementarną z działaniami podejmowanymi dotychczas przez Samorząd Województwa Świętokrzyskiego na rzecz rozwoju regionu w kontekście potrzeb osób starszych. Cele polityki senioralnej KOF będą realizowane w formie pracy ciągłej przez cały okres programowania, tj. w latach 2020-2030.

10.2. Monitoring

Realizacja polityki senioralnej KOF na lata 2020-2030 powinna być stale monitorowana, tj. badaniu poddany zostanie postęp we wdrażaniu działań i realizacji założeń. Przeprowadzenie monitoringu na celu będzie miało sprawdzenie, czy przebieg realizacji celów polityki senioralnej przebiega zgodnie z planem. Najskuteczniejszym narzędziem służącym do monitoringu jest określenie wskaźników dla poszczególnych obszarów realizacji polityki senioralnej KOF – poziom ich realizacji będzie cyklicznie poddawany analizie, co stanowić będzie podstawę do opracowania *Sprawozdań z realizacji założeń polityki senioralnej*. Badanie poziomu realizacji wskaźników będzie odbywać się m.in. poprzez systematyczne zbieranie danych, analizę dokumentacji projektowej, przygotowanie raportów z realizacji działań, przeprowadzenie badania ankietowego.

Wskaźniki monitoringu realizacji celów i priorytetów:

Cel 1: Poprawa jakości życia seniorów		
Priorytet	Proponowane kierunki interwencji	Proponowane wskaźniki
Rozwijanie profilaktyki zdrowotnej	<p>Promowanie zdrowego trybu życia i aktywności ruchowej</p> <p>Rozwijanie programów profilaktyki zdrowotnej dla osób starszych</p>	<p>Liczba programów prozdrowotnych i edukacyjnych</p> <p>Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych z zakresu profilaktyki zdrowotnej i zdrowego trybu życia</p>
Rozwijanie bezpieczeństwa społecznego seniorów	<p>Organizacja spotkań z policjantami i psychologami dotyczącymi oszustw popełnianych na osobach starszych (oszustwa „na wnuczka”, „na policjanta”, oszustwa handlowe oraz oszustwa w cyberprzestrzeni)</p>	<p>Liczba przeprowadzonych spotkań z zakresu bezpieczeństwa społecznego seniorów</p> <p>Liczba seniorów, która wzięła udział w spotkaniach z zakresu bezpieczeństwa społecznego</p>
Poprawa mobilności seniorów	<p>Organizacja transportu dla seniorów niesamodzielnych w celu załatwienia spraw urzędowych, medycznych oraz rodzinnych</p> <p>Organizacja transportu dla seniorów na wydarzenia ogólnogminne oraz okazjonalnie na wydarzenia kulturalne i rekreacyjne</p>	<p>Liczba seniorów niesamodzielnych, która skorzystała z darmowego przejazdu</p> <p>Liczba wydarzeń, na które zorganizowany został dojazd dla seniorów</p>
Rozwijanie usług opiekuńczych i usług społecznych w miejscu zamieszkania	<p>Rozwój usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania</p> <p>Zwiększenie zatrudnienia osób świadczących usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania</p> <p>Poprawa dostępu do świadczeń w zakresie rehabilitacji</p> <p>Promowanie pomocy sąsiedzkiej</p> <p>Wdrażanie i upowszechnianie nowoczesnych technologii w zakresie usług opieki (m.in. teleopieka, opaski SOS, czujniki ruchu)</p>	<p>Liczba seniorów objętych usługami opiekuńczymi</p> <p>Liczba zatrudnionych osób świadczących usługi opiekuńcze</p> <p>Liczba świadczonych usług z zakresu rehabilitacji</p> <p>Liczba wydanych urządzeń z zakresu usług teleopieki</p> <p>Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych z zakresu teleopieki</p>

	Prowadzenie kampanii informacyjnych i szkoleń dla seniorów dotyczących teleopieki	
Promowanie i zachęcanie do korzystania z Ogólnopolskiej Karty Seniora	Zachęcanie lokalnych podmiotów oferujących produkty i usługi do włączenia się do katalogu ulg i zniżek dla seniorów w ramach Ogólnopolskiej Karty Seniora Wzmocnienie kampanii informacyjnej dotyczącej Ogólnopolskiej Karty Seniora Wzmocnienie partnerstwa gmin KOF w ramach katalogu ulg i zniżek Ogólnopolskiej Karty Seniora	Liczba lokalnych podmiotów, które włączyły się do oferty Ogólnopolskiej Karty Seniora Liczba kampanii informacyjnych dotyczących Ogólnopolskiej Karty Seniora
Cel 2. Aktywizacja seniorów		
Priorytet	Proponowane kierunki interwencji	Proponowane wskaźniki
Organizacja zajęć kulturalnych i rekreacyjnych atrakcyjnych dla seniorów	Diagnozowanie zapotrzebowania seniorów poszczególnych gmin KOF na konkretne zajęcia kulturalne, rekreacyjne i edukacyjne, w których chcieliby brać udział Organizowanie zajęć kulturalnych, rekreacyjnych i edukacyjnych w ramach działalności klubów seniora, uniwersytetów III wieku oraz świetlic wiejskich Upowszechnianie wiedzy o ofercie KOF dla osób starszych poprzez stworzenie punktów informacyjnych dla seniorów	Liczba zajęć kulturalnych, rekreacyjnych i edukacyjnych skierowanych do seniorów Liczba seniorów biorących udział w zajęciach kulturalnych, rekreacyjnych i edukacyjnych Liczba punktów informacyjnych dla seniorów

Rozwijanie aktywności obywatelskiej seniorów	<p>Tworzenie klubów seniora co najmniej w gminach, w których obecnie nie funkcjonują</p> <p>Tworzenie Uniwersytetów III wieku w gminach, w których obecnie nie funkcjonują</p> <p>Promocja idei i rozwój wolontariatu oraz grup samopomocowych seniorów</p> <p>Powołanie we wszystkich gminach KOF rad seniorów</p>	<p>Liczba klubów seniora na terenie KOF</p> <p>Liczba Uniwersytetów III wieku na terenie KOF</p> <p>Liczba seniorów działających w wolontariacie</p> <p>Liczba rad seniorów</p>
Rozwijanie kompetencji cyfrowych seniorów	<p>Prowadzenie szkoleń z zakresu obsługi nowoczesnych technologii (komputera, smartfona, Internetu)</p> <p>Stworzenie strony internetowej dla seniorów zamieszkujących obszar KOF gromadzącej informacje m.in. na temat aktualnych przepisów prawnych, oferty kulturalnej i wydarzeń obszaru KOF, katalogu ulg i zniżek oraz instytucji wsparcia seniorów</p>	<p>Liczba prowadzonych szkoleń z zakresu obsługi nowoczesnych technologii</p> <p>Liczba seniorów biorących udział w szkoleniach z zakresu obsługi nowoczesnych technologii</p> <p>Liczba stron internetowych przeznaczonych dla seniorów zamieszkujących obszar KOF</p>
Rozwijanie integracji społecznej i integracji międzypokoleniowej	<p>Organizowanie społeczności lokalnej</p> <p>Organizowanie zajęć nastawionych na wzajemną naukę i wymianę doświadczeń osób młodych i seniorów</p> <p>Zachęcanie osób młodych do wspierania seniorów w codziennych czynnościach</p>	<p>Liczba zajęć integrujących osoby starsze z młodzieżą</p> <p>Liczba osób młodych wspierających seniorów w codziennych czynnościach</p>
Cel 3. Rozwój form wsparcia społecznego seniorów		
Priorytet	Proponowane kierunki interwencji	Proponowane wskaźniki
Tworzenie nowych i wsparcie istniejących form wsparcia społecznego	<p>Tworzenie nowych i wsparcie istniejących Dziennych Domów Pomocy</p> <p>Tworzenie nowych i wsparcie istniejących Domów Pomocy Społecznej</p>	<p>Liczba Dziennych Domów Pomocy na terenie KOF</p> <p>Liczba Domów Pomocy Społecznej na terenie KOF</p> <p>Liczba mieszkań chronionych na terenie KOF</p> <p>Liczba poradni geriatrycznych</p>

	<p>Tworzenie nowych i wsparcie istniejących mieszkań chronionych</p> <p>Utworzenie co najmniej jednej poradni geriatrycznej na terenie KOF</p>	na terenie KOF
Tworzenie przyjaznej seniorom przestrzeni publicznej	<p>Poprawa stanu infrastrukturalnego chodników w miejscowościach KOF, w tym likwidacja wysokich progów</p> <p>Montaż oświetlenia drogowego w miejscowościach KOF</p> <p>Montaż małej architektury w miejscowościach KOF, w tym ławek i barierek przy podjazdach</p> <p>Rozwijanie przestrzeni rekreacyjno-wypoczynkowej dostosowanej do potrzeb seniorów</p>	<p>Powierzchnia zmodernizowanej infrastruktury drogowej na terenie KOF</p> <p>Liczba nowych punktów oświetleniowych na terenie KOF</p> <p>Liczba nowych elementów małej architektury na terenie KOF</p> <p>Liczba seniorów korzystających z przestrzeni rekreacyjno-wypoczynkowej</p>

10.3. Ewaluacja

Rekomenduje się przeprowadzenie ewaluacji wewnętrznej w trakcie realizacji polityki senioralnej KOF, zaś po roku 2030 przeprowadzenie zewnętrznej ewaluacji ex-post. Ewaluacja zrealizowana w ten sposób dostarczy danych dotyczących zakresu oddziaływania i efektów zrealizowanych działań, zmian w kontekście sytuacji seniorów w Kieleckim Obszarze Funkcjonalnym, zapewniając tym samym informacji niezbędnych do określenia kierunków interwencji w przyszłości.